

د اولاد روزنه

تألیف: عبداللہ ناصح علوان

ترجمه او تلخیص: سلطان محمود صلاح

2002

د اولاد روزنه

تأليف: عبداللہ ناصح علوان

ترجمه او تلخیص: سلطان محمود صلاح

2002

د کتاب پېژندنه :

لېکنه : عبدالله ناصح علوان

ژباړه اولنډېز : سلطان محمود « صلاح »

کمپوزر : خواجه محمد اسحق

خپروونکي : سنا کتاب خپرولو اداره

شمېره : ۱۰۰۰ توکه

د چاپ نېټه : د ۱۳۸۰ کب مياشت

د اولاد روزنه

مخکي لدينه چي د اولاد روزني په اړه د اسلام رايه
تشرېح کړم غوره گڼم له لاندنيو دريو اړخونو نه د واده په
مسئله څه ناڅه رڼا واچوم.

۱- واده د انساني فطرت غوښتنه.

۲- د واده ټولنيزه ښيگڼه.

۳- واده يعنې انتخاب او غوره کول.

اوس راځي د ري واره ټکي په لاندې کرښو کې
سره ولولو:

لومړی : واده دانساني فطرت غوښتنه

اسلام دفطرت دين دی، او همدا وجه ده چی رهبانیت نه منی ځکه رهبانیت د عبادت تر نامه لاندی له انساني فطری غوښتنونه سترگی پټوی، او له انسان نه داسی څه غواړی چی له طبیعی غریزو سره اړخ نه لگوي.

که مونږ دوگړو دروزنی او ټولنیزو بیماریو د علاج په اړه در رسول (صلی الله علیه وسلم) لارښوونو ته نظر وکړو نو دا به راته جوته شی چی اسلام تل او په هر ځای او مناسبت کی انساني فطری اړتیاوی غریزی، توان او صلاحیتونه ئی په نظر کی نیولی دی، او کله ئی هم انسان پداسی څه ندی مامور کړی چی یائی دکولو توان ونلری او یائی له فطرت سره برابر نه وی.

او څرنگه چی واده هم یوه فطری غوښتنه ده نور رسول (صلی الله علیه وسلم) پدی هکله فرمائی : « هغه څوک زما

له امت څخه ندى چى وس ئى رسيرى خو واده نه كوى .
پدى امر سره نه يوازي د فطرت غوښتنى ته مثبت ځواب
وركړ شويدي، بلكه مسلمان د ټولنى دنورو غړو په اړه خپل
مسئوليت ته هم په كلكه متوجه شويدي.

دوهم : د واده ټولنيزه بنيگنه

په اسلامي طريقى سره واده كول د ډيرو ټولنيزو گټو
او بنيگنو درلودونكى دى چى ځنى ئى دادى :

الف- په واده كولو سره انساني نسل زياتيرى، تسلسل
او بقائى دوام مومي .

ب- انسان په فطري توگه داخوښوى چى مور او پلار،
اصل او نسب ئى معلوم وي، او هر انسان پخپل اصل او نسب
يوډول وياړ هم كوى. نو په اسلامي طريقى سره واده د نسب
ساتلو تر ټولو غوره اوسىي لاره ده .

ج- واده له هر ډول اخلاقي بدمرغيو، دزنا او ناروا يوځاى

کیدو په واسطه له خورېدونکو بيماريو نه انسان او انساني
ټولنه په امن ساتي .

د- واده دميره اوښځي ترمينځ داولاد روزني په اړه دگډې
مرستي روحيه راژوندي کوي ، اودهغوي په زړونو کښي داسي
عاطفه او احساس را پاروي چي هريوزيار باسي داولاد په
سيي اوساله روزنه کښي له بل نه مخکي شي .

دریم : واده يعنی انتخاب او غوره کول

اسلام هر هغه چاته چي غواړي دچا دژوند ملگري شي
داسي لاري او قاعدې ښوولي دي که عمل پري وشي نونه
يوازي داچي دهغوي ژوند به خوشاله ، سوکاله او بريالي وي ،
بلکه راتلونکي نسل به يي هم په خدای مين او له هر ډول
جسماني او نفسياني بيماريونه په امن او امان وي .

دواده په هکله د اسلام ځنی مهمی لارښوونی دادی

۱- انتخاب باید لومړی د دین او دینداری په بناء وی

مطلب دا چی د ژوند ملگری د انتخاب او ټاکلو په وخت کی لومړی باید دی ته وکتل شی چی هغه ترکومی اندازی د اسلام حقیقت پیژندلی، او ترکوم حده ئی اسلامی لارښوونو ته د عمل جامی وراغوستی دی.

خود ا هم باید ووايو چی انسان پیژندل څه ساده کار ندی، بلکه ډیر وقت او حکمت په کاردی تر څو د چا ظاهری شکل، ښکلا او ځلاتاونه غولوی، نو لازمه ده د شخصیت پیژندنې ټول اساسی معیارونه په پوره توگه رعایت او په پام کی ونیولی شی، نوموړی معیارونه عمر (رضی الله عنه) داسی بیانوی :

يوڪس راغي اوغوبنٽل ٿي د عمر (رض) په وږاندي د بل
 چا په هڪله شاهدي ووائی، عمر (رض) ورنه وپوښتل ته
 داسري پيڙني؟ هغه ځواب ورکړ: هو ده ورته وفرمائ: آيا ته
 دده گاونډي ټي چي په هرڅه ټي خبروي؟ هغه وويل: نه. ده
 ورته وفرمايل: آيا تاسو سفر ورسره کړيدي چي په اخلاقو او
 عاداتو ټي خبر شوي وي؟ هغه وويل: نه. ده ورته وفرمائ: آيا
 څه مالي معامله د ورسره کړيده چي تقوي او پرهيزگاري ټي
 درته ثابته شوي وي؟ ده ورته وويل: نه. عمر (رض) په
 ځواب کي ورته فرمائي: څه ته هغه نه پيڙني، او هغه بل
 کس ته وائي: لاړ شه اوداسي څوک شاهد راوړله چي تا
 وپيڙني.

مطلب ټي داچي انسان پيښندنه ديونظر اوددوي
 خبروکارندي. نو څوک چي د اوږد ژوند ملگري غوره کوي
 بايد په تش ليدو اودووځورو خبرو تير نه وزي، ځکه سبا به

بياد نجات لاره ورنه ورکه وی. دین او اخلاق په ژوند کی تر هرڅه زیات اهمیت او ارزښت لری، نو پوره او عاقل سړی باید د ژوند ملگری د ټاکلو او غوره کولو په وخت کی باید دینداری او اخلاق له هرڅه مقدم او مخکی وشمیری ترڅو په راتلونکو کی د خوشحاله او سوکاله ژوند خاوند شی. بخاری او مسلم له ابوهریره (رضی الله عنه) نه په روایت سره وائی چی رسول الله (صلی الله علیه وسلم) فرمایي: ښځی د څلورو شيانو (مال، مقام، ښایست، او دین) په بناء په نکاح اخیستل کیږی. (نوای مسلمانان!) ته دینداره ښځه له نورو نه غوره او مقدمه وگڼه، منگلی دد کی اوگټه د په برخه. طبرانی له انس (رض) نه را نقلوی چی رسول الله (صلی الله علیه وسلم) فرمایلي:

« که چا دیوی ښځی سره یوازی دهغی دجاه او جلال پخاطر واده وکړ، الله تعالی به ئی ذلیل کړی. او که چا دهغی دمال

او پيسو په خاطر واده ورسره وکړ الله تعالى به ئی په فقر
اخته کړی، او که چا دهغي دمقام او مرتبی په خاطر واده
ورسره وکړ، الله به ئی سپک او بی حیثيته کړی، او که چا له
کومی ښځی سره په دې خاطر واده وکړ چی سترگی او عورت
ئې له حرامونه ورباندی وساتل شی او خپلوی ئې ورسره
تینگه شی، الله تعالى به په پردوی دواړو باندی خپل
برکتونه رانازل کړی.

اسلام نه یوازی تارینه ته دا امر کوی چی د ژوند ملگری
ټاکلو په وخت کی د دین او اخلاقو معیار تر هر څه ورباندی
او محترم وشمیری د ښځو پلرونه او ولیانوته ئې هم لارښونه
کړیده چی دخپلو لویو او خویندو لپاره داسی ملگری انتخاب
کړی چی د دینداری او اخلاقو په تله پوره وختلی شی. ترمذی
له رسول الله (صلی الله علیه وسلم) نه روایت کوی چی: «
که دینداره او غوره اخلاقو خاوند دخپلوی هیله درنه وکړه نو

خپلوی ورسره وکړی، او که دا خپلوی مړونکړه نودا به
دځمکي پرمخ لوی فساد او فتنه وی.»

زمانی هم دا ثابته کړیده هغه واده چی د دین او اخلاقو په
بناء ترسره کیږی، میره او ښځی ته ډیر نیکمرغه، هوسا
او خوشاله ژوند ورپه برخه کوی، او دهغوی دراتلونکی نسل
د جسماني او روحاني سلامتیا ضمانت هم کوی.

۲ - انتخاب باید د اصل او نسب په بناء وی

اسلام امر کړیدی چی د ژوند ملگری د ټاکلو او انتخاب په
وخت کی باید اصل، نسب او شرف له یاده ونه ایستل شی،
ځکه انسانان د نسب او شرف له پلوه یو له بل سره توپیر لری،
ځنی درانه او ځنی نور سپک اوی قلره وی. همدا وجه ده چی
رسول (صلی الله علیه وسلم) واده کونکی ته امر کړیدی چی
د خپل ژوند لپاره داسی ملگری وټاکي چی له درنی کورنی

اود غوره اصل او نسب خاوند وی. عائشه وائی چی رسول
(صلی الله علیه وسلم) فرمائی : « دخپلو نطفو لپاره
مناسب او په زړه پوری ځای غوره کړی، اوله خپلو سیالانو
سره واده وکړی ».

همداراز ابن ماجه روایت کوی چی رسول (صلی الله علیه
وسلم) فرمائی : « دخپلو نطفو لپاره غوره او مناسب انتخاب
وکړی ځکه نژاد له یوه نه بل ته نقلیدونکی دی ».

ابن عدی او ابن عساکر له عائشه (رض) نه روایت کوی :
چی رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائی : « دخپلو نطفو
لپاره ښه ځای غوره کړی ځکه ښځی خپلو وزونو او خویندو ته
ورته اولادونه راوړی ».

دا اودی ته ورته نور احادیث پدی دلالت کوی چی
مسلمان باید له داسی ښځی سره واده وکړی چی په دینداره،
درنه او ختمه پخه کورنی کی لویه شوی وی، ترڅو اولادئی

دژوند له لومړيو شیبو نه له دين، عزت، اوشرف سره آشنا اوله
هرډول سپکاوی اورذالت نه په امن وی .

عمر (رض) ددی پوښتنی په ځواب کی چی اولاد په پلار
څه حق لري؟ فرمائی: په پلار داولاد حق دادی چی دهغوی
دمور په انتخاب اوغوره کولو کی له ډیر دقت او احتیاط نه
کارواخلی، بیا ښه نوم ورباندی کیږدی او قرآنکریم ورزده
کړی .

ساینس هم اوس دا ثابته کړیده چی دمور او پلار ډیر
اخلاقی، جسمانی او عقلی صفات دهغوی اولاد ونوته
انتقالیږی، نو اوس ته ووايه هغه ماشوم به څنگه دنیکی
اوفضیلت نمونه نه گززی کوم چی په ختمه دروند او په سبی
توگه روزل شوی وی .

۳- دخپلوانو په غای له پردوسره واده غوره گنلی شی

اسلام دخپلو خپلوانو ترمینځ دواده په نسبت له پردیو او

ليرو کسانو سره واده کول غوره گڼي، ددې حکمت او فلسفه داده ترڅو له يوې خوا راتلونې نسل له هغه بيماريونه وژغورل شي چې په ارثي توگه انتقالېږي، اوله بلې خوا دمختلفو کورنيو ترمينځ دخپلوي اړيکي ټينگي شي .

رسول (صلي الله عليه وسلم) فرمائي: « له خپلوانو سره واده مه کوي. ځکه بيا به مو اولادونه له جسماني او عقلي پلوه کمزوري وي » او بل ځاي فرمائي: « له پرديو سره واده وکړي او په خپلو کي په واده کولو سره خپل اولادونه مه کمزوري کوي ».

پدې حديث کي رسول (صلي الله عليه وسلم) له خپلوانو سره د واده کولو هغه زيان په گوته کړيدی چې نني علم اوس ورباندې پوه شويدي، ساينس وائي له خپلوانو سره د واده کولو په نتيجه کي رامينځته شوي اولاد له جسماني اودماغی پلوه کمزوري وي .

۴ - له پيغلوسره واده کول غوره دی

اسلامي دين د کونډو په ځای له پيغلوسره واده کول غوره گڼي ددی امر تر شادي پوري گټي او ښيگڼي ولاړي دي، رسول (صلي الله عليه وسلم) دي خواته په اشاره کولوسره فرمائي: «تاسي پيغلي په نکاح واخلئ ځکه هغوی له نورو نه زياتي خوري ژبي لري، ډير اولادونه زيږولي شي په چل او ول کي له نورو نه کمي وي، اوله نورو نه په کم شي قانع او خوښيږي» خود ا هم بايد له ياده ونه باسو چي په ځيني حالاتو کي بيا له کونډو سره واده له پيغلوسره د واده په نسبت گټور او غوره وي.

۵ - بهتره ده له داسي ښځي سره واده وشي چي شته نه وي

رسول الله (صلي الله عليه وسلم) فرمائي:

«له داسي ښځو سره ودونه وکړي چي اولاد زيږوي او مينه ناکي وي، ځکه زه به دنورو امتونو په منيځ کي ستاسي په ډير ښت وياړم».

هغه ټيټي چې اولاد زېږوي له شندې نه په

دووشيانو پيژندلې شي:

لومړې داچې د حمل (باراخيستنې) مانع ناروغي ونلري،
دويم داچې دهغې خپلوانو ښځو ته وکتل شي چې شندې
خوندې ځکه ټيټي پدې کې هم يوي بلي ته ورته وي، خو هغه
څوک چې خپل اولادونه زياتوي بايد دې تهکې ته کلکه
پاملرنه وکړي چې دهغوي دنفقي (خوراک، څښاک) روزنې
او ښوونې سبي او مناسب بند او بست کولې شي او که څنگه
؟ او دهغوي په اړه دخپل مسئوليت ادا کولو پوره توان لري او
که نه؟ ځکه د اولاد ساتنه او روزنه د هر پلار اسلامي وجيبه او
وظيفه ده، که څوک ئې ادا نکړي خداي پاک به حتماً ورته
پوښتنه کوي او د غفلت جزا به ورکوي.

داوي دواډه په اړه د اسلام ځنې هغه مهمې لارښوونې چې

داراته په گوته کوی چی اسلام له انسانی فطرت سره برابر
دین دی، او غواړی داسی یوه انسانی ټولنه جوړه کړی چی له
هر ډول بیماریونه پاکه او خوندي وی، او د همداسی یوی
ټولنی د جوړیدو په هیله له هغه ځای نه دانسان روزنه
پیل کوی چیرته چی د کورنی جوړیدو لومړنی ډبره
ایښودل کیږی .

دوهم فصل

له اولاد سره مينه او محبت

الله تعالى له اولاد سره مينه په فطري توگه د هر انسان په زړه كې ايښې ده، پدې فصل كې به دا وگورو چې اسلام هر هغه څوك د اجر او رحمت مستحق گڼي كوم چې له خپل اولاد سره مينه او مهرباني لري، او هر هغه څوك رتي او غندي كوم چې دخپل اولاد خصوصاً لونه پورته له جاهلي دود او دستور، قول او عمل نه كار اخلي او داډول ټول عادات او نظريات جاهلي او مردود شميري.

سربيره پردې دلته په داهم ولولو چې له اولاد سره دميني اوبل كوم اسلامي حكم د ټكر او تعارض په وخت كې موږ او پلار ته څه كول په كاردی .

الف : له اولاد سره مینه په فطری توګه په زړه کی اخیل شویده

دایوخرګند حقیقت دی چی له اولاد سره مینه دانسانی
فطرت برخه ده ، د مور او پلار زړونه له رحمت او مهربانی نه
ډک پیدا شویدی او که ددوی په زړونو کی دابی کچه مینه او
مهربانی نه وای ؛ نو دانسانی نسل بقا او تسلسل به ممکن نه
وځکه بیا به د اولاد ساتنې او پالنې په لار کې نه چا بېخوبی
تېروله او نه به دهغوی د بېبګنې او روزنې پخاطر دارازراز
کړاونه گالل . قرآن کریم د مور او پلار د طبیعی احساسات
ډیر ښه انځور کړیدی ، وینو چی یوځای اولاد د دنیوی ژوند
ښکلا بولی ، بل ځای داسی لوی نعمت ورته وائی چی باید
شکر ئی په ځای شی ، او کله ئی هم دسترگو تور او د زړه تېکور
ګڼی . د الکھف ۴۶ ، الاسراء ۶ ، او د الفرقان ۷۴ آیتونو او
داسی نور مبارک آیتونه .

ب: له اولاد سره مينه لرل الهی نعمت دی

له اولاد سره مينه او مهرباني په حقيقت کې هغه لوی الهی نعمت دی چې الله تعالی د مور او پلار په زړونو کې دهغوی د سالمی روزنی او پالنې پخاطر ایښی دی، ځکه وینو چې د ظالم اوبی موره غصه ناک سړی اولاد غالباً بی لاری، جاهل او بدبخت وی او همدا وجه ده چې اسلام هر پلار او مور بلکه ټولو ښوونکو او پالونکو ته دا امر کړیدی چې خپل زړونه د رحمت سمندر وگرزوی او ځانونه د شفقت او مهرباني په ګانه سینګار کړي ابوداود او ترمذی روایت کوي چې رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائی: « هغه څوک زموږ له ډلې څخه ندی چې په وږو (ماشومانو) رحم نکوي او د لویانو حق نه په ځای کوي ».

بخاری له ابوهریره (رض) نه روایت کوي وائی: یوه ورځ رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) خپل لمسی حسن (رض)

مچی (بنگل) کڙ، اقرع بن حابس التميمي چي دغه وخت له رسول الله (صلي الله عليه وسلم) سره ناستؤ وويل : زه لس اولادونه لرم خويويي هم ندي بنگل کڙي . رسول (صلي الله عليه وسلم) ورته وکتل او وئي فرمائيل : « په هغه چا رحم نه کيږي څوک چي په بل رحم نه کوي » .

په بل حديث کي راځي : اسامه بن زيد وائي : د رسول (صلي الله عليه وسلم) د يوي لور (رض) د زوي ځنکدن و . رسول (صلي الله عليه وسلم) ته ئي احوال واستاوه چي تشریف راوړي . هغه مبارک (ص) په ځواب کي سلام وروليږه او ورته وئي ويل : د ټولو مالک خدای دی ، هغه څه چي ئي واخيستل او هغه چي ئي پريښودل ، الله (ج) دهرڅه لپاره نيته ټاکلی ده ، صبر وکړه او له خدايه اجر و غواړه ، لور ئي بيا د تشریف راوړولو احوال ورته راوليږه نور رسول (صلي الله عليه وسلم) له سعد بن عبادہ ، معاذ بن جبل ، ابي بن کعب ،

زید بن ثابت او نور و اصحابو (رض) سره تشریف وروږو،
 لمسی ئی وروږاندی کړی شو، ده مبارک (صلی الله علیه
 وسلم) هغه پخپله غیر کی ونيو، دماشوم حالت خراب ؤ نفس
 ئی ښکته پورته کیده، پدی وخت کی در رسول الله (صلی الله
 علیه وسلم) له مبارکو سترگو او ښکی روانی شوی، سعد
 (رض) ورته وویل دا څه دی یا رسول الله (صلی الله علیه
 وسلم) ده ورته وفرمائل: دا دهغه رحمت او ښکی دی چی الله
 تعالی دخپلو بندگانو په زړونو کی ایښی دی .

په بل روایت کی راځی چی رسول (صلی الله علیه وسلم)
 ورته وفرمائل: دا دهغه محبت او رحمت او ښکی دی چی الله
 تعالی پخپله اراده دځینو بندگانو په زړونو کی ایښی دی او
 الله تعالی په مهربانه بندگانو رحم کوی.

ج : له لونو سره مینه نلرل د جاهلیت نښه ده

اسلام د عدالت او برابری دین دی، د زوی اولور تر مینځ هیڅ

ڊول توپير او تفريق نه مني بلڪه له دواړو سره ديو شانتنه نيكي او مهرباني امر کوي، الله تعالي دمائده سورت په اتم نمبر آيت کي فرمائي: « عدالت وکړي، ځکه همدا تقوي ده ». همداراز رسول (صلي الله عليه وسلم) په ډير تاکيد سره فرمائي: « داو لادونو ترمينځ عدالت مراعات کړي، داو لادونو ترمينځ عدالت مراعات کړي، داو لادونو ترمينځ عدالت مراعات کړي ».

ريښتېنو مسلمانانو د تاريخ په اوږدو کي د پورته الهي اونبوي لارښوونو په عمل کولو سره دخپلو زامنو اولونو تر مينځ هيڅ ډول توپير او تفريق ندي کړي له ټولو سره ئي يو ډول مينه، نيكي او مهرباني کړيده، خو که په اسلامي ټولنه کي داسي څوک وموندل شي چي د زوي او دلور ترمينځ توپير کوي، زوي له لور نه غوره او بهتر گڼي نو دهغه ايمان کمزوري او له اسلامي شريعت سره مخالفو جاهلي عاداتو او افکارونه

متأثر شوی شخصیت دی .

رسول (صلی الله علیه وسلم) ددی پخاطر چی له اسلامی
تولنی نه دهرډول جاهلی دود او دستور جرړی له بیخه وباسی
. د لونوپه هکله ئی ځانگړی لارښوونی کړیدی، او له هغوی
سره ئی دمینی اومهربانی امر کړیدی، اوله لونو سره
دمهربانی جزائی جنت ټاکلی دی .

مسلم له انس بن مالک (رض) نه روایت کوی چی رسول
(صلی الله علیه وسلم) فرمائی : چاچی ددوونجونو تربلوع
پوری پالنه وکړه، هغه به دقیامت په ورځ زما سره لکه ددی
گوتوپه شان وی او خپلی مبارکی گوتی ئی سره
یوځای کړی .

بل ځای فرمائی : دچاچی دری لونې یادری خویندی،
اویادوی لونې اویادوی خویندی وی او له هغوی سره نیکی
اومهربانی وکړی، له صبر اوزغم نه کارواخلي، ددوی په حق

کی له الله تعالی نه وویرېږي، نورهغه شخص به جنت ته داخل شي.

ددی ارشاداتو په بناء دهر مسلمان وظیفه ده چی له خپل اولاد زوی او لور سره یو شانته مینه او مهربانی وکړي، او دهغوی ترمینځ هېڅ ډول توپیر او تمیز رواونه بولی ترڅو دجنت مستحق وگرزي.

د : د اولاد په مړینه صبر کونکی دلوری درجی او لوی اجر خاوندان دی

هرڅومره چی د انسان ایمان پیاوړی وی په هماغه اندازه دغم او کړاو په وخت کی صبر او په الهی فیصلی قانع او راضی وی. او د غمونو توپان ئی ملانښی خمولی او څرگنده ده څوک چی د الله تعالی په فیصله صبر کوی دلوری درجی خاوند او دزیات اجر مستحق گرزي.

ترمذی او ابن حبان له ابو موسی اشعری نه روایت کوی:

رسول (صلی اللہ علیہ وسلم) فرمائی « کله چی دچا کوم
 اولاد مړشی ، الله تعالی ملایکوته وائی : زما دبنده د اولاد
 روح موقبضه کړله ؟ دوی ځواب ورکوی هو (د هغه روح مو
 واخستله) الله تعالی ورته فرمائی : نو پدی وخت کی زما
 بنده څه وویل : ملائکی ځواب ورکوی : هغه ستا حمد او ثنا
 او ان الله وانا الیه راجعون وویل . نو پدی وخت کی الله تعالی
 ورته فرمائی : تاسی زما ددی بندی لپاره په جنت کښی یو
 کور جوړ کړی او دبیت الحمد (شکرانی کور) نوم ورباندی
 کیردی .

دا حدیث ښیی چی د اولاد په مړینه صبر کول څومره لوی
 اجر او بدل لری . بخاری او مسلم له ابوسعید الخدری (رض)
 نه روایت کوی وایی : یو ځل رسول (صلی اللہ علیہ وسلم)
 ښځوته وویل که ستاسو د هریوی دری اولادونه مړه شی ،
 هغوی به ورته (د قیامت په ورځ) له دوزخ نه نجات ورکونکی

وی . یوی بنخی وویل که دوه وی (نوخنکه) ؟ رسول (صلی
الله علیه وسلم) وفرمایل که دوه وی هم (هغوی به هم ورته له
دوزخ نه نجات ورکونکی وی) .

پدی لوی غم دصبر کولوبل عوض اوبدل دادی چی
دچاچی وړوکی اولاد (ماشوم) مړشی نو هغه دقیامت په
ورغ د خپل مړ او پلار شفاعت کوی . طبرانی له حبیبی نه
روایت کوی وائی : زه له عائشی (رض) سره وم چی رسول
الله (صلی الله علیه وسلم) تشریف راوړ او وئی فرمائل :
دچاچی دری ماشومان مړه شی ، نو هغوی به دقیامت په ورغ
راوستل او دجنت له دروازی سره په ودرول شی او جنت ته
داخلیدو امر به ورته وشي دوی (ماشومان) به وائی : مونږ
تر هغه پوری جنت ته نه داخلیدو ترڅو مو مړ او پلار نه وی
داخل شوی ، نو بیا به ورته وویل شی ، غی له مړ او پلار سره
مو یوځای جنت ته داخل شی .

مسلم له ابو حسان نه روايت ڪوي وائي : زما دوه زامن مڙه
 شول، ابو هريره (رض) ته مي وويل : پدي هڪله درسول
 (صلي الله عليه وسلم) گوم حديث راته واوروه ترخو غم چي
 پري غلط شي، ده راته وويل له رسول الله نه مي اوريدلي
 چي فرمائي : ددوي (مسلمانانو) واره مڙه شوي اولادونه
 دجنت واره دي، هريو بهئي په مور او پلار پسي وي، لاس
 اوياجامي بهئي داسي رانيسي لکه خرننگه چي زه داستا
 جامي رانيسم او تر هغي بهئي نه پريږدي ترخو الله تعالي ٿول
 جنت ته نه وي داخل ڪري. بيشڪه چي دا اولاد مڙينه لوي غم
 دي، او يوازي دايمان قوت دا غم سپکولي شي. نو مومن ته په
 ڪارده چي دزغم او صبر لمن ٿينگه ڪري ترخو الله تعالي
 رضا او جنت وگتلي شي او مسلمانانو ديني او انساني
 وظيفه ده چي دغم پدي گري کي له خپل مسلمان ورور سره
 همدردی او غم شريکي وکري او داسي تسلا ورکري » ان الله

ما أخذوله ما أعطى، وکل شیء عنده بأجل مسمى،
فلتصبروا لتحتسب» یعنی دتولو مالک الله تعالى دی، څه
چی ورکوی هم دده دی، اوڅه چی بیرته اخلی هغه هم په دی،
هغه دهرڅه لپاره نیټه ټاکلی، صبر کوه اوله خدایه اجر
غواړه، ددی ترتیب سره په غم صبر کوونکی او تسلا
ورکونکی ټول داجر او ثواب مستحق گړزی.

ه : اسلامی مصلحت باید دا اولاد له مینې نه

مقدم وگنل شی

سیی ده چی دا اولاد مینه مور او پلار په زړونو کی په
طبیعی او فطری توگه اخیل شویده، او دانسانیت تقاضا هم
داسی ده چی باید له اولاد سره نیکی او مهربانی وشي،
خودامینه او محبت باید په هیڅ صورت هم له اسلامی دین نه
مقدمه نه وی، او نه باید د تبلیغ او جهاد مانع وگړزی، ځکه
مسلمان هغه دی چی اسلام له بل هرڅه نه محترم او مقدم

و شمیری ، او د دین غلبه او بری ئی د ژوند تر ټولو لوی هدف
او هیله وی ، خو که څوک کوم مادی او دنیوی هدف او مرام له
اسلام نه مقدم او وړاندی وگنی نو هغه باید په خپل ایمان کی
له سره غور او نظر وکړی ځکه الله تعالی فرمائی :

« که چیری تاسی ته خپل پلرونه ، زامن ، ورورنه ، د ژوند
ملگری ، دکورنی نور غړی ، گټل شوی مالونه ، هغه تجارت
چی له خساری نه ئی ویریری ، خوښ کړی شوی کورونه ، له
الله او دهغه له رسول (صلی الله علیه وسلم) او د الله په لار کی
له جهاد نه گران او محترم وی ، نو د الله تعالی د امر او فیصلی
انتظار وکړی . او الله تعالی فاسقانوته هدایت نه
کوی . (التوبه - ۲۴)

نو هر مسلمان ته په کار ده چی اسلام او جهاد له زامنو ،
خپلوانو او نورو ټولو شیانو نه مقدم او قیمتی وگنی ترڅو
د کامل ایمان خاوند او د الهی اجر مستحق وگرزی .

رسول الله (صلى الله عليه وسلم) فرمائی: دری داسی
شیان دی که په چا کی وموندل شی نودایمان نور اوخوند
خوړوالی، به حتماً بیا مومی، لومړی دا چي الله او رسول
ورته له هرڅه نه زیات گران وی، دویم دا چي یوازی دخدای
په خاطر له بل چا سره مینه او دوستی وکړی، دریم دا چي کفر
دومره بدوبولی لکه په اور کی لویدل چي بدگنی.

امام بخاری له رسول (صلى الله عليه وسلم) نه روایت
کوي چي فرمائی: ستاسی ایمان ترهغی پوری بشپړ او کامل
ندی ترڅو چي زه (صلى الله عليه وسلم) ورته له خپل مال،
اولاد او ټولو خلکو نه گران اونژدی شوی نه وم.

و: اولاد ته سزا ورکول

ترڅو پوری چي اولادونه واړه او دینوونی او روزنی په
ابتدائی مرحله کی وی نومور او پلار مسئولیت لری چي
دهغوی دسالی روزنی، او اصلاح کولو په خاطر ټولی لازمی

لاری چاری په کار و اچوی او پدی هکله ټول اسلامی هدايات
په سبي توگه پلي او تطبيق کړي ترڅو د نیکو اخلاقو نمونه
او د خلکو لپاره مقتدا شي.

د اولاد د اصلاح کولو او بی لاری نه ژغورلو په هکله
اسلامی لارښوونی څه داشانته دی: مور او پلار که له خپل
اولاد نه څه خطا او انحراف وینی لومړی باید په خوره او
پسته ژبه نصیحت ورته وکړي، او که دا طریقه کامیابه نه
شوه نو بیا به له څه سختی نه کار اخلي، خپلی اړیکي به
ورسره سستوی او ځان به ورنه خفه او مرور نیسي ترڅو هغه
اصلی لاری ته راوگرزي، خو که بیا هم اصلاح نه شو نو بیا
د عملی سزا یعنی څه لږ شانته وهل وواراځي او پدی طریقه
سره به خپل اولاد ته له انحراف او فتنی نه نجات ورکوي.

اوس راځي د ماشومان د اصلاح د اداری واره طریقی درسول
(صلی الله علیه وسلم) په ژوند کی د عمل په ډگر کی وگورو:

وموويل چي دماشوم داصلاح لومړني طريقه په نرمه او خړوه ژبه
نصيحت كول دي.

بخاري او مسلم له عمر بن ابي مسلمه (رض) نه روايت كوي
وائي : زه په وړو كوالۍ كې درسول (صلي الله عليه وسلم)
تر نظارت او سرپرستي لاندې وم، د ډوډي خوړلو په وخت كې
به مې د لوبښي هري خواته لاس اچاوه، نور رسول (صلي الله
عليه وسلم) داسې نصيحت راته وفرمايه : هلكه، لومړي
بسم الله وايه، بيا په ښي لاس له خپل طرف (پلو) نه ډوډي
خوړه. همداراز له سهل بن سعد نه روايت دي چي وائي :
يوځل رسول الله (صلي الله عليه وسلم) ته د خنباك لباره څه
راوړل شول، دده مبارك ښي خواته يو ماشوم (عبدالله بن
عباس «رض») او چپي خواته ئي نور مشران ناست ؤ ، پدې
وخت كې رسول الله (صلي الله عليه وسلم) د شفقت له مخي
لومړي ماشوم ته وويل : ستا اجازه ده چي دا خنباك لومړي

مشرانوته ورکرم، هلک وویل : نه، زه نه غواړم ستا له خوا
راکړل شوی خيز لومړی بل چاته ورکړم. نورسول (صلی الله
عليه وسلم) هم هغه لومړی همدی ماشوم ته ورکړ .

داصلاح دویمه طريقه له ماشوم نه خفگان او

مروریدل دی

پدی هکله بخاری او مسلم له ابوسعید الخدری (رض) نه
روایت کوی: رسول (صلی الله علیه وسلم) له چوخ ویشتلو «
شگه په دوو گوتو ویشتل » نه منع کړیده اودنهی سببئی
داسی بیان کړیدی: دا چوخ نه ښکار وژلی شی، نه دښمن
زخمی کولی او یا وژلی شی، خو سترگه ړندولی او غاښ
ماتولی شی، په بل روایت کی رائجی چی د ابن مغفل (رض)
یو خیلوان چی لا ماشوم ؤ چوخ ویشته، ده ورته وویل: دا کار
مه کوه ځکه رسول (صلی الله علیه وسلم) ورنه نهی کړیده،
خو هغه ماشوم بیا دا کار تکرار کړ، نوده ورته وویل: زه درته

وايم چي داكار مه كوه ٽڪه رسول الله (صلي الله عليه وسلم)
ورنه نهئي ڪريده، خوته ئي بيا هم تڪراروي، نوزه به نور هيڻ
خبري درسره ونڪرم.

داصلاح ددريمي طريقي يعني ماشوم ته دسزا ورڪولو او
وهلو په اږه ابوداود له عمر بن شعيب نه روايت ڪوي چي
رسول (صلي الله عليه وسلم) فرمائي: ڪله موچي اولادونه
اوه ڪلن شول دلمانځه امرورته وکړي اوچي لس ڪلن شول (او
لمونځ ئي نه ڪاوه) نووئي وهي، او په همدې وخت کي ئي
ٽايونه سره بيل کړي.

يوځل بيا يادونه کوم چي دا پورته ياده شوي طريقه دهغه
ماشومانو داصلاح او لاري ته برابري طريقه ده چي لابلانغ
شوي نه وي، او هغه چي بالغ شوي او د عمر پخوالي په نور
روان وي دهغوي داصلاح طريقه داسي ده:

ڪله چي مور او پلار وليدل چي په نرمه ژبه نصيحت او

تبليغ په بي لاري اولاد اثر او اغيزه نكوي بي لاري نه پريږدي ، نو ورته په كارده چي خپلي اړيكي ورسره وشلوي او ترهغي پوري ورسره په خوله نه شي ترخو پوري اصلاح شوي نه وي .

پدي هكله ډير احاديث رانقل شويدي له هغي جملې نه د كعب بن مالك (رض) حديث هغه چي د تبوك له غزانه بي له عذره پاتي شوي ؤ ، بخاري دده له خولي روايت كوي : كله چي رسول (صلي الله عليه وسلم) د تبوك له غزا راوگرزید ، اوله غزا پاتي شوي كسان ورغلل هر چا رښتيا دروغ عذر وړاندي كړ ، خومونږ دري تنه داسي وو چي څه عذر مونه درلود ، نور رسول (صلي الله عليه وسلم) مسلمانانو ته امر وكړ چي له مونږ سره اړيكي وشلوي او خبري راسره بندي كړي او دا حكم ترهغي پوري نافذو ، ترڅو الله زمونږ توبه قبوله كړه او قرآن كريم زمونږ عفوه اعلان كړه . په بل حديث كي راځي يوازي دخداي په خاطر له چا سره دوستي او دښمني ، مينه او

کینه دایمان ذیره پیاوړی اومضبوطه کړی ده. خوابیدله یاده
ونه باسوچی دخبرونه کولو او ځان خفه نیولو سزایوازی
دهغه خپلوانو لپاره ده چی مسلمان وی خوی لاری اوفاسق
شوی وی، او هغه خپلوان چی له اسلام نه وزی کفر او الحاد ته
ننوزی نوله هغوی نه باید بشپړ براءت او بیزاری اعلان شی او
هر ډول اړیکی ورسره وشلیږی، قرآن کریم پدی هکله فرمائی:
داسی مومنان به نه مومی (یعنی هغه مسلمان ندی) چی
دالله او رسول (صلی الله علیه وسلم) له دښمنانو سره دوستی
کوی که څه هم هغوی ئی پلرونه، زامن، ورونه او یا نور خپلوان
وی. (المجادله: ۲۳) مطلب داچی مسلمان باید د دین رابطه له
بلې هری رابطی هغه که دنسب رابطه وی باڅمکی یا ژبی
اویارنگ رابطه وی مقدمه اومحترمه وشمیری، د دوستی او
دښمنی معیار ئی په خدای ایمان اوله رسول (صلی الله علیه
وسلم) سره مینه اومحبت وی.

دریم فصل

دنوی پیدا شوی ماشوم په هکله اسلامی احکام.
دافصل خلور برخی لری

۱- دماشوم دپیدایښت په وخت کی څه کول په کاردی .

۲- په ماشوم نوم ایښودل

۳- عقیقه یعنی په ماشوم څاروی حلالول .

۴- دماشوم سنتول .

لومړی برخه : دماشوم دپیدایښت په وخت کښی څه کول
په کاردی : اسلامی دین ټول هغه احکام چی په ماشوم پوری
اړه لری په څرگنده او بشپړه توگه بیان کړیدی ، نو
دهرپالونکی وجیبه ده چی دا احکام په عمل کی پلي کړی .
هغه احکام چی دپیدایښت په وخت کی باید عمل ورباندی
وښی دادي :

۱- ماشوم مور او پلار او نور و خپلوانو ته زیری

او مبارکی ورکول

کله چی د چا په کور کی ماشوم (هلوک وی که نجلی) پیدا کیږی نو مسلمانانو ته په کار دی چی دهغه خپلوانو ته زیری او مبارکی ورکړی ځکه پدی سره د مسلمانانو ترمنځ اړیکی مضبوطیږی ، مینه او محبت ئی سره زیاتیږی او که چاونه شوی کړی خپل مسلمان ورور ته ددی خوشالی زیری او مبارکی ورکړی نو ټولو ته دی د خیر او برکت دعا وکړی .

قرآن کریم اسلامی امت ته د لارښوونی په منظور په مختلفو ځایونو او مناسبتونو کی دنوی ماشوم د پیدا کیدو زیری او مبارکی یاده کړیده :

الله تعالی د هود سورت په ۶۹-۷۱ آیتونو کی د ابراهیم (ع) د کیسی په ضمن کی فرمائی: « اود ابراهیم (ع) میرمن (بی بی ساره) چی د پردی شاته ولاړه وه ددوی خبری ئی اوریدی

اودلوط (ع) د قوم د هلاکيدو په خبر خوشاله شوه وئى خندل نو
مونږ ورته د اسحاق (ع) د (پيدا کيدو) زيرى ورکړو او په هغه
پسى د يعقوب (ع) د پيدا کيدو زيرى»

هه داراز د مريم سورت په (۷) آيت کى د زکريا (ع) کيسه
داسى يادوى: اى زکريا، مونږ تاته د يوه هلک (پيدا کيدو)
زيرى درکوو چى نوم ئى يحيى دى. او مونږ مخکى لدينه پدى
نامه څوک ندى پيدا کړى.»

امام بخارى اود سیرت کتابونه رانقلوى کله چى رسول
(ص) پيدا شو د ابولهب وينزى (ثويي) خپل بادار (ابولهب)
(ته زيرى ورووړ او ورته وئى ويل نن شپه د عبدالله زوى
پيدا شو، ابولهب ډير خوشاله شو او پدى زيرى کى ئى ثويبه
آزاده کړه، الله تعالى دده د اعمال ندى ضائع کړى او له مرگ
نه وروسته به دده د غتى او شهادت گوتى ترمينځ لاندینی
ژوروالى کى اوبه وروځښى (يعنى ابولهب ته له مرگ

وروسته ددی خوشحالی په بدل کی دده په خپره کی اوبه
ورځنبل کړی.)

لنډه دا چي دماشوم په پیدا کیدو (هلک دی که نجلی)
زیری او مبارکی یو اسلامی عمل دی. مسلمان باید دهلک او
نجلی ترمینځ توپیر ونکړی او په دواړو یوډول خوشالی وکړی،
اویویل ته ئی زیری او مبارکی ووائی، او دا چي نن سبا ځنی
خلک پدی مناسبت دگلونو گیدی اویانوری تحفی سره تبادله
کوی دا یونیک کار گنہلی شی ځکه تحفه ورکول هسی هم
سنت دی او دمسلمانانو اړیکی نوری هم سره ټینگوی.

۲- دماشوم په غور کی آذان

اسلام امر کړی دی چي دماشوم له پیدا کیدو سره سم دهغه
په بڼی غور کی ئی آذان او چپ غور کی اقامت وویل شی، له
ابن عباس (رض) نه روایت دی چي وائی: کله چي حسن بن
علی (رض) پیدا شو، رسول (ص) ئی په همغه ورځ په بڼی

غور کی آذان او چپ غور کی اقامت ووايه. ابن قیم دماشوم
په غورونو کی دآذان او اقامت حکمت بیانوی وائی : دا امر
ددی پخاطر دی ترخوماشوم دنیا ته له راتگ سره سم
داملکوتی عظیم آواز وآوری او دا به ورته داسلام تلقین وی
لکه خرنگه چی له دنیا نه دتلو (مرگ) په وخت کی دکلمی
تلقین کیری .

دآذان بله گټه داده چی دالله اکبر ناری ته شیطان نه شی
تینگیدی او کله هم چی دا آواز وآوری سمدستی پنبی
سپکوی او تنبتی .

۳ - دماشوم په تالو دژوول شوی خرما موبیل

کله چی ماشوم پیدا شی نو سنت طریقه داده چی خرما یا بل
کوم خور خیز بڼه وژوول شی اود گوتی په سر دماشوم په تالو
بڼی او چپی خواته بڼه وموبیل شی کیدای شی دادماشوم
دخولی دعضلاتو لپاره یو ډول تمرین وی ترخو وروسته په

اسانی سره د مور شیدی وړودلی شی .

پدی هکله بخاری او مسلم له ابو موسی (رض) نه روایت کړیدی وایی : کله چی زما زوی پیدا شو نو هغه می در رسول (ص) خدمت ته حاضر کړو ، رسول (ص) ابراهیم نوم ورباندی کیښود او یوه خرمائی وژووله او د ماشوم په تالویی وروموبښله او دوعائی ورته وکړه ، بیائی بیرته ماته راکړ .
نودا ثابته شوه چی دا عمل سنت دی ، خو غوره داده چی دیوه متقی اودینداره سړی په لاس ترسره شی .

۴- د ماشوم د سر خریل

مستحب دادی چی په اوومه ورځ د ماشوم سر و خریل شی اودوینبتانو د وزن په اندازه سپین زر (یائی بیه) مسکینانو ته ورکړل شی . دا اسلامی حکم د فقر په خلاف یو گام او په ټولنه کی د تعاون او همدردی دروحي راژوندی کونکی عمل دی .
له انس بن مالک (رض) نه روایت دی چی رسول (ص)

د حسن او حسين (رض) د پيداډينبت په اوومه ورځ دهغوی
د سرونو د خرييلو امر وکړ او دوينستانو د وزن په اندازه ئی سپين
زر صدقه کړل.

خود سرخروولو وخت کی بايد دی تهکی ته پام وشی چی
سربايد ټول و خرييل شي. ځکه رسول (صلى الله عليه وسلم)
له قزع (د سر ځینی برخي خريل او ځینی پريښودل) نه سخته
نهی کړيده، دا حديث بخاری او مسلم روايت کړی دی.

دويمه برخه په ماشوم نوم ايښودل:

لکه څرنگه چی د هر قوم او ولس دارواج دی چی د ماشوم له
پيدا کيدو سره دهغه مور او پلار دده د پيژندگلوی پخاطر نوم
ورباندي ږدی، اسلام هم دی خواته توجه کړی او په ماشوم
نوم ايښودلو په اړه ئی لاندینی احکام په گوته کړيدي.

۱- د نوم ايښودلو وخت

که پدی هکله د رسول (ص) مبارک احاديث تر نظر

تير ڪرو نو دابه راته ڇرگنده شي چي اسلام په ماشوم باندی
دنوم اينبو دلو لپاره خاصه ورځ او نيته نده ٿا کلي . بلکه مور
اوپلار کولای شي دماشوم په لومړي، دريمه، اوومه
يا هـمـ مخکي يا وروسته نوم ورباندی کيردي .

مسلم له انس (رض) نه روايت کوي چي رسول (ص)
فرمايلي : تيره شپه زما زوی پيدا شو او نوم مي ورباندی
ابراهيم کيښود په بل حديث کي سمره (رض) له رسول
(صلي الله عليه وسلم) نه روايت کوي چي فرمائي : هر ماشوم
ترخپلي عقيقي پوري بند او تړلی دی ، هغه چي په اوومه ورځ
ورباندی حلاليزي او په همدی ورځ نوم ورباندی اينبودل
اوسرئي خرييل کيري .

۲- کوم نومونه مستحب او کوم مکروه دي

مور او پلار وظيفه لري پخپل اولاد غوره او گلالی نوم
کيردي . رسول (صلي الله عليه وسلم) فرمائي : دقيامت په

ورځ به تاسی پخپل او دپلار په نامه رابلل کیږی نوښه او مناسب نومونه غوره کړی . مسلمان باید زیاروباسی ترڅو خپل اولاد ته داسی نوم انتخاب کړی چی دهغه له انسانی کرامت او عظمت سره مناسب وی او په راتلونکی کی په هغه باندی دملنډو او مسخرو سبب نه شی ، ترمذی له عائشی (رض) نه رانقلوی چی وایی : رسول (صلی الله علیه وسلم) به دخلکو خراب او نامناسب نومونه بدلول، لکه چی د» عاصی « نوم ئی په « جمیله » او د « حرب » نوم ئی په « سلم بدل کړیدی . همدا راز داسی نوم باید غوره نه کړی شی چی په معنی او یا اشتقاق کی ئی دخلکو په نزد بد شگونی (بدفالی) وی، ترڅو ماشوم ددی ډول بدفالی له غم او ضرر نه په امان وی، ددی ډول نومونو مثال لکه سکروته، سیلاب، طوفان، تندر، شرر او نور ... داهم ندی روا چی په ماشوم باندی دالله تعالی له خاصو نومونو نه یو نوم کیښودل شی

لکه احد، صمد، خالق، اورازق په یوه حدیث کی راځی چی رسول (صلی الله علیه وسلم) دیوه سړی نوم له ابوالحکم نه ابوشریح ته واپراوه او ورته وئی فرمایل چی « حکم » یوازی دالله تعالی نوم دی نه دانسان. په همدی ترتیب داسی نوم هم ښه ندی چی په ځینو وختونو کی دکومی بلی کلمی او توری لکه د عربی ژبی (لا) په زیاتوالی سره خرابه او ناوړه معنی ورکړی، لکه چی دچانوم «أفلح» (کامیاب) وي نو که په عربی ژبه کی د (لا) توری ورسره زیات نشي نو د لا افلح (نامراده او ناکام) معنی ورکوی چی داښه او مناسبه خبره نده، په حدیث کی راځی چی رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمایلی پخپلو اولادونو افلح، نافع، رباح، یسار او په بل روایت کی دنجیح نومونه مه ږدی .

له هغه نومونونه هم باید ډډه وکړی شی کوم چی له الله تعالی نه پرته بل چایابل څیز ته د بندگی معنی افاده کوی لکه

عبدالکعبه اویا عبدالعزی او نور ...

مسلمان مور او پلار ددی ټولو تر څنگ باید خپل اسلامی
تشخیص او حیثیت هم په نظر کې ولری او دخپل اولاد لپاره
داسی نوم غوره نکړی چی د کفر، الحاد، فسق او فجور سره
دمینې او محبت بنکارندوی وی لکه دکوم مشهور کافر،
ظالم، ملحد، ډم، نوم، ددی مثال دهیفاء نهاد، سوسن، جورج
، ډیانا، درمندر، همامالانی اوداسی نور نومونه، کیدای شی
زمونږ په ټولنه کې داسی خلک شته چی داډول نومونه
خوښوی خواسلام ددی اجازه نه ورکوی چی یو مسلمان د
دومره بی شخصیته او سپک شی چی دچاله نڅا او گډانه
دومره متاثرشی چی خپل اولاد دهغه په نوم ونوموی، او دا
په حقیقت کې په فساد، ناروا او تیری باندی یوډول خوښی
او حتی ویار کیدی شی، مسلمان باید یوازی اویوازی پخپل
دین او مذهب وویاړی نه داچی الحاد اوفساد ورته له خپل

اسلامی تشخص او پېژندگلوی غوره او ارزښتناک وی،
رسول اکرم (صلی الله علیه وسلم) فرمائی: « پخپلو اولادونو
د انبیاوو (ع) نومونه کیږدی، د خدای په نزد تر ټولو غوره
نومونه د عبدالله او عبدالرحمن، او تر ټولو ریښتونی د حارث
او همام، او تر ټولو بد او خراب د حرب او مرة نومونه دی.

دنوم ایسبودلوپه اړه

څونوری خبری

که چیرته مور او پلار دا ولاد دنوم په هکله سره مخالف شول، نویا دا حق لومړی د پلار دی چی پخپل اولاد څه نوم ېږدی، قرآن کریم فرمائی: «تاسی ورته ددوی د پلرونو په نوم اواز وکړی، او دا د خدای په وړاندی عدل دی» (احزاب - ۵)

اسلام هیچاته هغه که موروی یا پلار او یابل څوک ددی حق ندی ورکړی چی ماشوم په بدنوم او یا لقب سره یاد کړی ځکه دا د ماشوم په نفسیاتی او اجتماعی وده ډیره ناوړه او منفی اغیزه کوی، نومشران او روزونکی باید متوجه اوسی چی کوم ماشوم ته داسی نوم ورنکړی چی په ټولنه کی دده له راتلونکی

شان او مقام سره برابر نه وی، او د خلکو په وړاندې دهغه
شخصیت معیوبوی، لکه چی ورته ووائی ای لنډیه، ای
سوتکیه، ای فلاټیه او... پدی هکله الله تعالی داسی فرمائی
« یویل ته بد لقبونه مه اخلی » (حجرات - ۱۱)

دریمه برخه - عقیقه

۱- عقیقه څه ته وائی ؟

عقیقه عربی کلمه ده چی لغوی معنی ئی قطع یعنی پری
کول دی، او په شرعی اصطلاح کی د ماشوم د پیدایښت په
اوومه ورځ د پسه (یا بیل خاړوی) جلالولوته عقیقه وائی .

۲- د عقیقی د مشروعیت دلایل

زیات شمیر احادیث د عقیقی په مشروعیت دلالت کوی او
حکم ئی سنت او یا مستحب بولی . بخاری شریف له سلمان بن
عمار الضبی نه روایت کوی وائی : رسول (ص) فرمایلی : «

له هر ماشوم سره عقیقه وی، تاسی دده په سرڅه حلال کړی، او
له ضرر نه ئی وساتی». امام احمد او ترمذی دعایشی (رض)
له قوله وائی: رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمائی: «
دهلک په سر دوه داسی پسونه چی په شکل او عمر کی سر
برابروی، او دنجلی په سر یو پسه حلال کړی».

۳- د عقیقه د حکم په هکله د فقهاوو رایې

پدی هکله فقهاء درې مختلفې رایې لری:

الف- عقیقه سنت یا مستحب ده

دا دامام مالک، امام شافعی، امام احمد او بنو وریه ده
دوی په پورته ذکر شوو احادیثو استدلال کوی.

ب- عقیقه واجب ده دا د حسن بصری، لیث بن سعد او عینی

بنو وریه ده، دوی در رسول (صلی الله علیه وسلم) دا قول

دلیل نیولی چی فرمایی: «هر ماشوم تر خپلی عقیقی پورې

بند او تړلی دی» یعنی تر هغی پورې د مور او پلار د شفاعت

اجازه نلری ترخو پوری یی عقیقه نه وی شوی (کوم خاروی نه وی ورباندی حلال شوی) ، نوموړی علماء وایی درسول (صلی الله علیه وسلم) دا قول دوجوب افاده کوی نوڅکه عقیقه واجب ده .

ج- عقیقه مباح ده دا د احنافو مذهب او رایه ده ، هغوی وایی عقیقه یو مباح عمل دی که چا وکړه نور واده او که یی ونکړه څه مسئولیت ورباندی نشته. او د خپلی رایې د اثبات لپاره داسی دلیل راوړی او وایی چی : حضرت عایشی (رض) له رسول (صلی الله علیه وسلم) نه روایت کړیدی چی فرمائی : « دلوی اختر قربانی (خاروی حلالول) مخکینی ټولی وینی تو یونی (خاروی حلالول) منسوخی کړیدی. ددی معنی داده چی کله چی دلوی اختر د قربانی حکم راغی نو پدی سره دمخکینو قربانیو لکه عقیقی او نورو حکم منسوخ شو اوس دهر مسلمان خوښه دا ولاد په سر څه حلالوی او که نه.

۴- دعتیقی وخت

پدی هکله رانقل شوی احادیث دا افاده کوی چی دعتیقی
مستحب وخت دماشوم اوومه ورغ ده. په یوه حدیث کی راځو
: رسول (صلی الله علیه وسلم) دحسن او حسین (رض)
دواړو د پیدایښت په اوومه ورغ عقیقه کړی، په همدی ورغ
ئی نومونه ورباندی ایښی او په همدی ورغ ئی دهغوی
دسرونو خړوولو امر کړیدی.

خوځنی عالمان وائی چی اوومه ورغ شرط نده بلکه کیدای
شی په څلورمه، اتمه، لسمه او یا بله کومه ورغ عقیقه وکړی
شی. پدی هکله مشهور اقوال دادی : له عایشی (رض) نه
روایت دی چی وائی : دعتیقی وخت دماشوم اوومه
خوارلسمه او یا یویشتمه ورغ ده. امام مالک وائی عقیقه په
اوومه ورغ مستحب ده، خو په څلورمه، اتمه، لسمه، او

وروسته کومه بله ورغ هم رواده .

ددی تولو مطلب دا کیدای شی چی مسلمانان باید در رسول
اکرم (صلی الله علیه وسلم) داسنت را ژوندی کړی، که ئی
وس و دماشوم په اوومه ورغ اويا کومه بله ورغ پسه ورباندی
حلال کړی، او ټول خپلوان، دوستان او گاونډیان له ځان سره
پدی خوشالی کی شریک کوی .

۵- دهلک اونجلی د عقیقه ترمینغ توپیر

په اسلام کی دهلک اونجلی عقیقه یوشانته حکم لری، په
حدیث کی راځی چی رسول (صلی الله علیه وسلم) امر کړی
چی په هلک د دوه اونجلی یو پسه حلال کړی شی، دا اودی ته
ورته نور احادیث دا ثابته وی چی دهلک اونجلی عقیقه د حکم
له پلوه کوم توپیر نه سره لری، خو اختلاف یوازی پدی کی
دی چی په هلک دوه اونجلی یو پسه بنسټولی شوی دی

اسلامی پوهان پدی هکله هم دوه ډوله نظریې لری :

لومړنی مذهب او نظریه دابن عباس، عائشی او نورو ده هغوی وائی په هلک دوه او نجلی یو پسه حلالول په کار دی. دویمه رایه دامام مالک ده چی هغه په دواړو یعنی هلک او نجلی یو یو پسه بنیې او دلیل ئی په ابوداود کی روایت حدیث دی چی وائی : « رسول (صلی الله علیه وسلم) په حسن او حسین (رض) یو یو پسه حلال کړی ؤ . »

ددی ټولو څرگندونو مطلب دادی چی که چاوس او توان درلود نو په زوی ددوه او لور دیو پسه حلال کړی او که وس ئی نه ؤ نو بیا دی په زوی هم یو پسه حلال کړی، خدای مهربان دی چی قبول ئی کړی او اجر ورته ورکړی.

۶- د عقیقی دپسه د هلوکوماتول مکروه دی

د ماشوم د عقیقی په وخت کی باید دی ټکی ته توجه وشي چی دپسه هلوکی باید نه د ټوټه کولو اونه هم دخوړلو وخت کی

مات کړل شی بلکه زیار وایستل شی چی پسه داسی بند بند
 شی چی هډو کی ماتیدو ته ئی ضرورت پاته نه شی، ابوداود
 روایت کوی چی رسول (صلی الله علیه وسلم) دحسن او
 حسین (رض) دعقیقی په وخت کی وفرمایل: ددی پسه یو
 ورون قابلی ته ورواستوی، نور په خپله او په نورو خلکو
 وڅوری، خو هډو کی ئی مه ماتوی. کیدای شی ددی امر
 حکمت داوی ترڅو دگانو ډیانو او فقیرانو په وړاندی ددی
 ورکړی قدر نور هم ډیر شی ځکه هر چاته پوره اندام له یوی
 وړی ټوټی نه ډیر ارزښت او قدر لری، او دزیات شی ورکړه
 دزیاتی سخا څرگندوی دی، بله داچی دڅاروی سلامت
 سلامت بند بند کول به دماشوم دسلامتیا او روغتیا په هیله
 یونیک فال هم وی، ځکه عقیقه خودماشوم دسر قربانی ده،
 نو چی قربانی ئی پوره اوسالمه وی خدای مهربان دی چی ماشوم
 هم روغ او سلامت وساتی.

۷- د عقیقی په اړه نور ضروری احکام

څوک چې د عقیقی کولونیت لری نو باید لاندینی احکام په نظر کی ونیسی :

الف- پسه او وزه باید پوره دیوه کال وی، او یا داسی شبر میاشتنی وری یاسیرلی وی چی له یوه کلن سره ئی توپیر نه شی کیدی.

ب- د عقیقی لپاره غوره شوی څاروی باید جوړتیاروی، یعنی د پرانده، ډیر ډنگر هغه گود چی د حلالو لوځای ته د تلو توان نه لری، هغه چی د غور، لکی، اویالم له دریمی نه زیات برخه یی غوڅه شوی وی، اویایی له اصله غوړونه نه وی (بوچی)، هغه چی زیاتره غاښونه یی لویدلی وی او یا دومره لیونی وی چی خریدای نه شی، د داتول معیوبو څارویو حلالول نه صحیح کیږی او که چا حلال هم کړنو د عقیقی حکم نه ورنه ساقطیږی.

ج- مینبه ، او غویی باید دوه غاښی (ددوو کالو) او اوښی
باید پینځه کلن وی .

د- په عقیقه کی دڅوکسانو شراکت ندی روا ، بلکه یو
حیوان به دیو ماشوم په سروی .

ه- د پسه په ځای غویی یا اوښی حلالیدی شی خو په دی
شرط چی یو بوده دیو ماشوم په سروی ، که څه هم ځینی عالمان
یوازی پسه د عقیقی لپاره روا بولی ، خود رسول (صلی الله
علیه وسلم) حدیث چی فرمایي : « له هر ماشوم سره عقیقه
وی ، تاسی څه ورباندی حلال کړی » .

دا ثابتوی چی د پسه او بل هر څاروی حلالول صحیح
او کافی دي .

و- د عقیقی د غوښی ویشلو حکم لکه د قربانی د غوښی په
شان دی ، یقینی دا غوښه په خپله خوړل کیږی ، فقیرانوته
صدقه ، دوستانو او گاونډیانوته هدیه کیږی ، خو یوه برخه

دقابلی هم وی پکی . او که شوک د عقیقی غوښه پخه کړی بیا
خلک ورته راوبولی نودا هم جواز لری .

ز - مستحبه طریقه داده چی عقیقه باید د ماشوم په نامه
حلال شی ، یعنی د حلالولو په وخت کی وویل شی چی ای
خدایه داد فلانی د سر صدقه ده ته یی قبوله کړی ، عایشه
(رض) وایی رسول (صلی الله علیه وسلم) فرمایي : « عقیقه
(خاروی) د ماشوم په نوم ذبحه کړی اوداسی ووایی بسم الله
، اللهم لك واليك هذه عقیقه فلان .. » او که نوم یاد نه شی
نویوازی نیت هم کافی دي .

د عقیقی ځینی حکمتونه او گټی

- ۱ - داد ژوند په پیل کی د الله حضور ته د ماشوم نذرانه ده
- ۲ - له آفتونو او مصیبتونو نه د ساتنی په بدل کی فدیة
او قربانی ده .

- ۳ - په عقیقی سره ماشوم ته دخپل مور او پلار د شفاعت

حق حاصلیری .

۴ - دنوی مسلمان په پیدا کیدو خوشحالی او شکرانه ده .

۵ - د مسلمانانو تر مینځ د اړیکو د لاتینګښت په لور هڅه

اوهاند دی .

څلورمه برخه سنتول

د ماشوم سنتول یو شرعی امر دی او پدی هکله ډیر

احادیث راغلي دي، له هغې جملې نه له ابوهریره (رض) نه

د بخاری او مسلم د اروایت دی چی وای رسول (صلی الله علیه

وسلم) فرمایلي : « پنځه شیان فطری (سنت) دي : ختنه (

سنتول) ، د چاړو اودس (دعورت شاوخواو وینښتان

خړوول) ، د بریتونو لنډول ، دنوکانو اخیستل ، اود تخرګ

دوینښتانو لری کول .»

خود سنتولو د حکم په اړه فقهاء اختلاف سره لری ، امام

ابوحنيفه، حسن بصرى او غنى نورئى سنت بولى، امام
مالک، اميام شافعى او امام احمدئى واجب گنى او دوجوب
دليل ئى په ابو داود کي د عبثم له نيکه نه روايت شوي حديث
دي چي وائي: زه در رسول (صلى الله عليه وسلم) خدمت ته
ورغلم او ورته مى وويل چي زه مسلمان شوم، نو رسول
(صلى الله عليه وسلم) راته وفرمايل: دکفر وينبتان درنه
اخواته کړه، يعنى سردى و خريه او خان سنت کړه. او دويم دليل
ئى دادى چي دوى وايي دنا سنت سپرى داوداسه اولمانځه
خرا بیدل زيات احتمال ځکه لرى چي کيدى شى ځان په سبي
توگه له بولونه پاک نه شى کړى، خو هغه پوهان چي دا حکم
سنت بولى وايي چي په مخکي ياد شوى حديث کى رسول
(صلى الله عليه وسلم) د ماشوم سنتول له نورو سنتو شيانو
سره يوځاى ذکر کړيدى نو ددى حکم هم سنت دى. همداراز
حسن بصرى وائي چي در رسول (صلى الله عليه وسلم) په

مبارک لاس ډیر فارسیان، رومیان، حبشیان، تور او سپین په اسلام مشرف شویدي خوده مبارک یوهم ندي کتلی چی سنت دی او که نه او که سنتول واجب وی نو حتماً به یی لومړی دستولو حکم ورته کاوه او بیا به ئی دهغوی اسلام مانه.

د سنتولو وخت

زیات شمیر اسلامی پوهان پدی عقیده دی چی ماشومان باید له بلوغ (ځوانی) نه مخکی سنت شی، ځکه مسلمان چی کله د شرعی مکلفیت دوری ته داخلیری نو باید په تمامه معنی ورته تیار او برابر وی ترڅو ټول عبادتونه په صحیح توگه ترسره کړی شی. خو غوره داده چی ماشوم هماغه د پیدایښت په لومړیو ورځو کی سنت شی، بیهقی له جابر (رض) نه روایت کوی وایی: رسول (صلی الله علیه وسلم) د حسن او حسین (رض) د پیدایښت په اوومه ورځ عقیقه وکړه او په همدی ورځ یی سنت کړل.

دستولو ځنی گټی او حکمتونه

سنتول له شرعی گټو سره سره ډیری نوری گټی هم لری .
نوی طب ددی شرعی عمل څه گټی په گوته کړی دی خوموڼر
ئی یوازی لاندنیو حکمتونو ته اشاره کافی بولو :

۱- دایو ابراهیمی سنت دی .

۲- تر ډیره حده په سرطان داخه کیدو مخه نیسی .

۳- دشیپی له خوا دسلسل البول له بیماری نه مخنیوی

کوی .

۴- پوره پاکی او نظافت تضمینوی .

او داسی نور